

Drobné zkušenosti z války.

Podplukovník děl. Konstantin Kapnin:

Význam průzkumu.

I.

Po úspěšném střetném boji na Zloté Lipě v Haliči (26.—27. srpna 1914) pronásledovala 31. ruská pěší divise, jsoucí ve svazu III. armády, jednotky rakousko-uherské, a to ve všeobecném směru Wicyn-Przemyslany.

Její předvoj navázal již v ranních hodinách 29. srpna dotyk s nepřítelem, jenž znovu kladl vážný odpor v údolí Gnilé Lipy, o čemž svědčila stále se stupňující palba předvojových baterií.

I./31. dělostřelecký oddíl byl tohoto rána v proudu valného voje divise v prostoru osady Wypyski (asi 7 km vých. od Przemyslan), kde očekával další rozkazy velitele oddílu, jenž odjel kupředu s veliteli baterií na průzkum. Všude kolem byla výtečná nálada po vítězném boji, mužstvo žertovalo s Rusíny, kteří pomáhali napájet koně.

Asi po hodině očekávání přikvapil k naší I./31. baterii poddůstojník-patrač s ústním rozkazem, aby 1. důstojník kpt. Vodolažský vedl baterii co nejrychleji do palebného postavení v prostoru asi 3 km východně od Przemyslan, a to po cestě, kterou ukáže uvedený patrač.

Za několik minut jsme již klusali osadou po silnici k Przemyslanům, zvedající takřka mračna prachu tak hustého, že jsem jako velitel 4. čety*) dopředu nic neviděl kromě děl 3. čety přímo před sebou.

Klusali jsme podle rozkazu dosti ostrým tempem asi 3 km a byli jsme již blízko osady Borszów, když před samou baterií prasklo 6 šrapnelů a celý okolní terén byl doslova poset šrapnelovými kuličkami.

Na naše štěstí rozprasky byly vesměs velmi vysoké, což bylo v prvních bojích dosti častým zjevem u rakousko-uherského dělostřelctva; přes to však morální účinek této dobře sedící řady byl překvapující. Skoro podvědomě veškerá vozidla proudu byla stočena v mžiku doleva přes silniční příkop k lesu, jenž ležel 100—200 m stranou od silnice.

Za 1—2 minuty baterie s promíchanými poločetami byla již v poměrném bezpečí, neboť les kryl ji před účinkem časovaných šrapnelů.

Další náš pohyb silnicí k nařízenému postavení byl znemožněn palbou ráz naráz 1—2 rakouských baterií a setrvali jsme v našem skrytu u lesa nejméně 30 minut,

*) Ruské lehké baterie r. 1914 měly 8 děl a 8 pancéřových muničních vozů každá, nečítaje 8 pancéřových muničních vozů bojového trénu, při čemž skoro každá četa měla jako velitele aktivního poručíka nebo nadporučíka.

až nablízku u osady Borszów bylo nalezeno jiné palebné postavení a skrytá cesta k němu. V tomto postavení baterie pak bojovala celý den 29. a 30. srpna, pokud nepřítel nebyl donucen k dalšímu ústupu od Gnilé Lipy ke Lvovu.

Je zajímavé, že při tomto zcela neočekávaném přepadu dělovou palbou pochodového proudu baterie nebyla zlámána u ní ani jedna oj při kvapném přejezdu silničního příkopu a že celkové ztráty I./31. baterie byli 2 lehce ranění jízdní a několik lehce raněných koní.

Závěry plynoucí z této krátké epizody:

1. Cesta od Wypyski k první zvolenému palebnému postavení vedla z valné části silnicí v dosti hlubokém údolí a byla skryta zrakům pozemního pozorovatele, vyjma nepatrný úsek, a to právě v místě, kde I./31. baterie byla přepadena palbou rakousko-uherského dělostřelectva.

Tato okolnost ušla pod tlakem času pozornosti pátrací hlídky a velitele baterie kapitána Sokolovského, jinak velmi zkušeného důstojníka, jenž prožil rusko-japonskou válku; toto opominutí mohlo mít bezpochyby osudné následky pro naši baterii, nebýti šťastné pro nás náhody s vysokými šrapnelovými rozprasky nepřítel.

Proto dávejme zvláštní pozor na průzkum cest pro zájezd baterie do palebného postavení za dne, neboť jak patrači, tak i velitel baterie mají ohromnou morální odpovědnost za životy osob a koňstva své baterie, nemluvě již o materiálu.

2. Vzpomeňme si na okolnost, že baterie jela do palebného postavení v proud, a to dosti ostrým klusem, za předpokladu, že jí v údolí není vidět. Ve skutečnosti však vysoko zviřený prach upoutal pozornost rakouských dělostřelců již dříve než se baterie přiblížila k viditelné části silnice východně od Borszowa.

Kdyby I./31. baterie byla jela alespoň poslední dva kilometry krokem, byla by ztratila na čase asi 10 minut, avšak lze předpokládat, že by se předem neprozradila zviřeným prachem a tudíž by asi dosáhla včas palebného postavení, první jí určeného, aniž ztratila po přepadu při nejmenším hodinu (v to nové spojení), než zahájila palbu z nahodilého jiného postavení.

Z toho plyne, že rychlost zájezdu do palebného postavení může být mnohdy na újmu rychlé hotovosti baterie k palbě.

3. Uvážíme-li nynější možnosti bombardovacího a bitevního letectva, přijdeme zajisté k jednotnému názoru, že podobný překotný pohyb baterie silnicí, k tomu ještě v sevřeném proudě, je za dne zcela nemožný.

Tato svrchovaně důležitá okolnost žádá na nás dělostřelců, abychom co nejvíce a při každé možnosti cvičili již v míru pohyb baterií v rozčleněných tvarech hlavně po polních a lesních cestách resp. i napříč terénem. Není to tak snadná a jednoduchá věc, jak se na první pohled zdá.

Zatím vidíme na našich cestách jen sevřené dělostřelecké proudy jako na začátku světové války, což za války povede jen ke zcela zbytečným ztrátám, neboť je obecně známo, že každý voják dělá na začátku války to, čemu se naučil v míru, jenže to dělá hůře.

II.

Dne 29. a dopoledne 30. srpna pokoušela se pěchota 31. ruské divise několikrát o přechod bažinatého údolí Gnilé Lipy v prostoru u Przemyšlan, po každé však byla zatlačena na východní břeh tohoto potoku. Hlavním činitelem tu byla dobře řízená palba rakousko-uherských baterií, které byly, jak se tehdy zdálo, velmi dobře a skrytě umístěny.

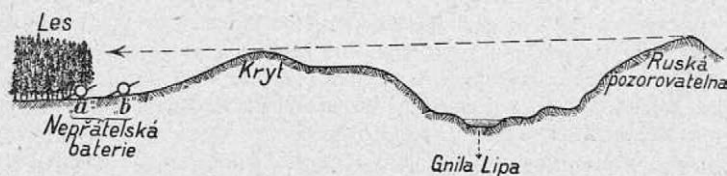
Všechny pokusy 31. dělostřelecké ruské brigády umlčet nepřátelské dělostřelectvo zatím selhávaly. Teprve kolem poledne dne 30. srpna zpozoroval velitel 3./31.

baterie pplk. Zandr podezřelý kouř anebo prach u okraje velkého lesa asi 2—3 km západně a jihozápadně od Przemyslan. Poněvadž byly viděny jen koruny stromů tohoto lesa, zastřílel se tento velitel baterie časovanými šrapnely na tyto koruny a pak snížil dráhu střely libelou o předpokládanou výšku stromů a zahájil na podezřelé místo střelbu účinnou kombinovaně časovanými šrapnely a granáty na náraz. Zdálo se mu, že palba rakousko-uherského dělostřelectva jaksi ochabla. Hlásil toto pozorování nahoru a brzy bylo nařízeno soustředění 4 lehkých a 1 hrubé houfnicové baterie na celý podezřelý okraj lesa v délce asi $1\frac{1}{2}$ —2 km. Výsledek byl překvapující. Nepřátelské dělostřelectvo v prostoru Przemyslan bylo brzy skoro úplně umlčeno, čímž byl umožněn k večeru přechod ruské pěchoty na západní břeh Gnilé Lipy a dobytí celých Przemyslan.

Příštího dne ráno se přemístila 1./31. baterie do prostoru západně od Przemyslan a tu jsem vlastním okem viděl hrozné dílo zkázy, způsobené našimi bateriemi. Nejméně 15 lehkých rakouských děl, nečítaje hlomozny, zůstalo v palebných postaveních a bylo obklopeno pobitými spřeženími a mužstvem, které se pokoušelo heroicky odvléci děla do bezpečí, avšak marně.

Z á v ě r.

Umlčené rakouské baterie západně a jihozápadně Przemyslan byly umístěny sice v zakrytých palebných postaveních za jednou až dvěma terenními vlnami, avšak buď přímo na okraji vysokého lesa anebo zcela blízko něho, což mělo osudný následek, neboť koruny stromů tohoto okraje bylo vidět z některých ruských pozorovatelů (viz schematický řez terénu). Tyto viditelné koruny stromů umožnily ruským velitelům baterií zastřílet se na okraj lesa časovanými šrapnely, jakmile se vyskytlo podezření, že rakousko-uherské baterie jsou umístěny na tomto okraji.

Další střelba účinná na pásmo již nečinila žádných potíží.

Z toho plyne, že patrači volící s oblibou palebná postavení na předních okrajích lesů, musí se dříve, než se k tomu skutečně rozhodnou, přesvědčit, že nepřátelský dělostřelec nemůže pozorovat ani koruny stromů tohoto lákavého lesního okraje.

Jinak je ani sebe větší zákryt děl, umístěných na předním okraji lesa neuchráně od velkých ztrát.